

МОДЕМ
МОНИТОРИНГ НА ДЕМОКРАТИЈАТА ВО МАКЕДОНИЈА

МРТ 1

ИЗВЕШТАЈ ОД СЛЕДЕЊЕТО НА МЕДИУМСКИТЕ СОДРЖИНИ

19 ДЕКЕМВРИ 2015- 29 ЈАНУАРИ 2016

1. Македонска телевизија – Прв програмски сервис

(1) Прва недела (19 – 23 декември 2015)

МТВ 1 во мониторираниот период објави 62 прилога кои се однесуваат на политички настани. Во вестите, најмногу се известуваше за (1) Аферата со фалсификуваните лични карти (10) и за (2) Проектот куќа за млади (4). Останатите теми во фокусот на Јавниот сервис беа за инвестициски проекти на Владата во различни области. Во најголем дел од известувањето (13 прилози) на овие теми забележан е фаворизирачки однос кон ВМРО – ДПМНЕ, додека демонизирачкиот однос кон СДСМ го има во мал број прилози (4) и е послаб по интензитет.

Коментари и оценки во вестите: Во периодот од 19- 24 декември, во 17 прилози новинарот за тема известувал со неаргументирана критика. Позитивниот став на новинарот е присутен во промотивно-пропагандни прилози во полза на власта: „Проектот-шанса за младите“ (19 декември), „Купи куќа за млади: Силна поддршка за младите“ (20 декември), „Нова акција: Се бориме за секое работно место“ (22 декември), „Наталитет: По нова година малиот Давид ќе добие сестра“ (22 декември).

Користење извори: Во најмногу од прилозите (28) емитувани во вестите на МТВ1 е користен само еден извор, во 13 се користени два извори, најчесто (во 11 прилози) тие се со ист став, додека само во 2 прилози двете мислење се спротивставени. Најмалку се користени 3 (или повеќе) извори (во 10 прилози), подеднакво (во по 5 прилози) тие единствени и со различни ставови. Еден (или единствени) извори се владините институции и највисоките државни функционери, од претседателот на државата, премиерот, министрите, градоначалниците и експерти кои ги фаворизираат владини политики: „Купи куќа за млади: Силна поддршка за младите“ (20 декември), Новиот универзитет ќе понуди нови можности (21 декември) или „Купи куќа за млади: Со низа поволности до сопствен дом“ (22 декември). Манипулативен пристап во користењето извори е и со повикувањето на „повеќето“, „дел“ или „некои медиуми“, без да се прецизира конкретно кои: „Повеќето медиуми, повикувајќи се на извори од истрагата го поврзаа лично министерот Оливер Спасовски со осомничените во случајот“ (19 декември), и „Дел од медиумите објавуваат фотографии од осомничените кои покажуваат дека покрај со министерот за внатрешни работи Оливер Спасовски се среќавале и имале комуникација и со лидерот на социјалдемократите Зоран Заев (22 декември).

Директни обраќања: Има директни обраќања на лидерите на двете најголеми политички партии, но и според бројот на појавувања и според пристапот видлива е неизбалансираноста во полза на лидерот на ВМРО – ДПМНЕ. Во шестдневниот период емитувани 7 обраќања на Груевски, а 3 на Заев.

Аудиовизуелна презентација: Во 23 прилози објавени во вестите во анализираниот период има малициозна аудиовизуелна манипулација. Една од алатките е маскирање на партиска промоција (на ВМРО- ДПМНЕ) во настан од едикативен карактер („Обука за млади Иновации во бизнисот и бизнис-алатки“ - 19 декември), при што во визуелниот дел во преден план се нагласени партиските симболи. Друг тип на користење на визуелната презентација во пропагандна цел е во случаите кога во речиси секој кадар се појавува владин функционер („Повисока плата во полицијата,, – 21 декември, „ Дом за деца без родители 11 Октомври: Новогодишни подароци за децата“ – 21 декември) кој се фаворизира (премиер, министер или заменик- министер), иако во извештајот се говори за општо за некоја владина активност. Во еден од прилозите („Случај фалсификувани лични карти: Во истрагата ќе се вклучат и партнерски служби“ од 21 декември), малициозниот пристап е забележан во презентацијата на изјавите на лидерите на двете ривалски партии, ВМРО- ДПМНЕ и СДСМ, при што позитивниот пристап кон Груевски е со реемитување на негова стара и екстензивна изјава, која му е спротивставена на изјава на Заев од една реченица.

Примери:

(19 декември генерална најава) „Купи куќа-купи стан и Купи стан за млади ќе бидат главните двигатели на градежништвото“.

(19 декември оценка на новинар) „Првиот проект ја намали цената на стамбениот квадрат и каматните стапки на кредитите, велат надлежните. Со новиот проект се очекува да се намалат цените на куќите и да станат подостапни за граѓаните“

(22 декември оценка на новинар) „Спасовски не одговори конкретно дали се познава со осомничените за случајот? Заменик-министерот Чавков вели дека треба да се открие целата мрежа“

(23 декември оценка на новинар) „Голем број млади но и возрасни дојдоа во новоотворената канцеларија во Министерството за финансии да се информираат за проектот „Купи кука за млади“

(2) Втора недела (8 – 15 јануари 2016)

МТВ 1 објави вкупно 95 прилози кои се однесуваат на политички настани. Најголем фокус беше ставен на: владините проекти и инвестиции (32 прилози), на посетата на премиерот Груевски на САД (5 прилози), на политичката криза и изборите (4 прилози) и на посетата на европратениците и еврокомесарот Хан (4 прилози).

Во најголем број прилози (44) е забележан фаворизирачки однос кон власта и владејачката партија, и она што е исто така забележително има еден прилог со демонизирачки однос, и тоа кон функционер на опозицијата („Ременски направи незаконска смена и создаде хаос“- реакција од Кабинетот на Спасов од 13 јануари).

Коментари и оценки во вестите: Со доминирањето на промотивно- пропагандните прилози, вестите на македонски јазик на Јавниот сервис наликуваат на предизборен маркетинг простор за власта, односно за владејачката ВМРО – ДПМНЕ: преку прилози за достигнувањата во економскиот раст (8 јануари), за владините и странските инвестиции („Пациентите од земјава кои веќе чекаат да бидат оперирани повеќе нема да мораат да патуваат во странство“ и „Над милион евра за старт на стотина нови бизниси во агро-секторот“, од 8 јануари), како и за промовирање на улогата во тоа на владините функционери („Увид во работите изврши премиерот Никола Груевски, кој беше во посета на охридскиот регион“ од 9 јануари, и профилот на предлогот за преоден премиер Емил Димитриев од 15 јануари). Опозицијата во набљудувачкиот период единствено беше спомената во мал број прилози и тоа преку изјави на нејзините функционери во власта или пратеници („Собрание: Шилегов: Груевски јавно да сведочи пред Анкетната од 13 јануари, „Откриен дупликат формулари за возачки дозволи“ од 14 јануари).

Користење извори: Во прилозите во вестите на МТВ1, доминантно се користи еден извор (40 прилози). Во 12 прилози се користат два извори, и во исто толку (12) се користат три или повеќе извори но секогаш се тоа од иста позиција. Два, три или повеќе извори со сптоивставени ставови се забележани во 10 прилози.

Има и случај на манипулација со извор („Анализа: Брза и очекувана средба Бајден-Груевски“ од 12 јануари), каде експертот познат по ставовиве блиски до владината политика, се користи во пропагандно – позитивно известување за посетата на премиерот Груевски на САД. Уште еден пример е со користење на неименувани извори во апологетско бранење на владината политика („Во Македонија има извесен пораст на наталитетот. Во општината Аеродром станува мода да се има трето дете“ од 10 јануари), каде неименувани извори од Балканот со пофални зборови говорат за владиниот проект за зголемување на наталитетот.

Директни обраќања: Во анализираниот период емитувани се 15 директни обраќања на политичките лидери. МТВ 1 продолжува и натаму најголем простор од вестите за тоа да дава на премиерот и лидер на ВМРО - ДПМНЕ Груевски (11), додека лидерот на ДУИ Ахмети има две, и лидерот на СДСМ Заев и на ДПА Тачи по едно.

Аудиовизуелна презентација: Во 26 прилози забележителна е манипулативна видео или аудио содржина. Видео манипулацијата е преку користење материјали кои би укажале на доминација на владејачката ВМРО - ДПМНЕ над опозицијата („ВМРО-ДПМНЕ: СДСМ бара алиби за изборен пораз“ од 8 јануари), каде соопштението на ВМРО- ДПМНЕ е прочитано интегрално, проследено со големо лого на партијата, додека делот каде се споменува опозицијата, се кадри од седиштето на СДСМ.

Видео манипулација најмногу има во промотивните прилози за владините проекти каде секогаш во преден план се владините функционери од ВМРО- ДПМНЕ, а не проектот што се промовира (“Култура: Промоција на нови капитални дела“, Здравство: Ќе се отвора центар за трансплантација“ од 8 јануари и „Германци вложуваат 15 милиони евра во Бунарцик“ од 13 јануари, каде се истакнува фејсбук-статус на Груевски, каде тој најавува инвестициски бум). Во друг случај „Спасов и поднесол тужба на Ременски“ од 12 јануари, министерката Ременски (од редовите на опозицијата) само се споменува од новинарот, додека од заменикот Спасов (функционер од ВМРО – ДПМНЕ), е објавена изјава – обраќање.

Примери:

(8 јануари, *оценка на новинар*) Земјава има динамика за половина поголема од просекот на регионот на Европа и на Централна Азија“

(8 јануари, *оценка на новинар*) Пациентите од земјава кои веќе чекаат да бидат оперирани повеќе нема да мораат да патуваат во странство “

(8 јануари, *најава*) „Извозот ќе продолжи да расте и во 2016та. Тоа е резултат на зголемениот економски раст на компаниите во индустријските зони

(15 јануари, *оценка на новинар*) Познавачите за него ќе речат дека е вистинското решение за премиерското место.

(3) Трета недела (16 – 22 јануари 2016)

МТВ 1 во известувачкиот период од 16 до 22 јануари објави вкупно 68 прилози кои се однесуваат на политички настани. Најголем фокус имаше на теми поврзани со: изборите (26 прилози), со владините проекти (15 прилози), со оставката на Владата и новиот мандатар (4 прилози) и со ситуацијата со бегалците (2 прилози).

Во најголем број прилози (26) забележан е фаворизирачки однос кон власта и владејачката партија. Само во еден прилог со негативен тон се критикува политиката на опозицијата во однос на барањето за одложување на датумот за изборите (16 јануари „ По последните преговори во Пржино: Груевски: Заев се плаши од поразот од народот“).

Коментари и оценки во вестите: Централниот дневник на МТВ1 во анализираниот период наликува на пропаганден простор за промовирање на политиката на власта по актуелните политички и економски прашања. Опозицијата добива простор во информирањето само преку малкуте прилози за работата на министрите и заменикот за земјоделство именуваани според Договорот во Пржино (16 јануари „Мигранти: Министерката во посета на транзитниот центар“, „МВР: Македонија и Србија ја интензивираат соработката“, „Аграр: Николовски обвинува за непотизам и селективност“).

Користење извори: Во прилозите во вестите на МТВ1, доминантно се користи еден извор (30 прилози). Во 7 прилози се користат три и повеќе ставови, а во 6 два извори, но од иста позиција. Во 9 прилози ставовите на соговорниците се со спротивставени гледишта.

Директни обраќања: Во анализираниот период емитувани се 8 директни обраќања на политичките лидери. МТВ 1 продолжува и натаму најголем простор од вестите за тоа да дава на премиерот и лидер на ВМРО - ДПМНЕ Груевски (8 обраќања), додека по едно на лидерот на ГРОМ Стевчо Јакимовски и на ЛДП Горан Милевски.

Аудиовизуелна презентација: Во 19 прилози се забележани манипулативни елементи. Најчестата е со претставување на партиските проекти како владини (трибина на ВМРО-ДПМНЕ „Ставрски: Политичарите да ги решаваат проблемите“ од 21 јануари, Проект: Купи куќа за млади: Подобра соработка за итна реализација на проектот“ од 21 јануари) или со промовирање на успешноста на владини проекти преку селектирани изјави (21 јануари „Заврши распустот почна второто полугодие“, каде студенти и директори, претставени во позитивна аудиовизуелна светлина, и со пофални зборови говорат за екстерното тестирање, без да се спомене дека токму овој проект предизвика незадоволство и протести).

Примери на фаворизирање или демонизирање аудиовизуелни содржини:

(16 јануари, изјава) „Фонд за иновации: Над 2,6 милиони евра помош за иновативни проекти,, изјава Јасмина Поповска

(16 јануари, оценка на новинар) За земјава нема излез од политичкиот лавиринт доколку не се исполнат препораките од јунско-јулскиот договор на кој стојат потписите на сите лидери за одржување на изборите на 24 април

(19 јануари, изјава) Дејан Момировски најсрекен за Водици (лаптоп од ВМРО-ДПМНЕ)

(20 јануари, генерална најава) „Државната помош изнесува и до 3.500 евра. Со 207 милиони денари треба да се отворат повеќе од 900 мали бизниси и да се креираат илјада вработувања“

(21 јануари, најава) Од владејачката партија сметаат дека треба да им се помогне на младите и со субвенции за комуналии

(21 јануари, најава) Од Министерството за образование најавија дека ќе ги поддржат проектите за сушалници и пералници во домовите, како и за отворањето читални (проекти што ги најави ВМРО-ДПМНЕ)

(4) Четврта недела (23 – 29 јануари 2016)

МТВ 1 во известувачкиот период од 23 до 29 јануари објави вкупно 71 прилог во врска со актуелните политички настани. Најголем број од прилозите се за: изборите (13 прилози), владините проекти (10 прилози), преговорите за медиумите (3 прилози) и за работата на Специјалното јавно обвинителство (3 прилози). Во најголем број прилози (24) забележан е фаворизирачки однос кон власта и владејачката партија. Само еден прилог е со негативен тон во врска со тензиите на релација министер (ВМРО- ДПМНЕ) – дополнителен заменик министер (СДСМ) во Министерството за земјоделство (29 јануари „Министерство за земјоделство: Обвинувања за судир на интереси“), кој е многу поблиску до критика отколку до демонизирање.

Коментари и оценки во вестите: Централниот дневник на МТВ1 во анализираниот период беше емитуван во скратена верзија поради преносите од Европското ракометно првенство, при што прилозите беа кратки, со што тој наликуваше на билтен на владините и активностите на ВМРО – ДПМНЕ. Опозицијата како субјект се појавува во прилозите за дневните активности на МВР (27 јануари „МВР: Промовирана стратегијата за развој на полицијата“), за средбите на лидерот на СДСМ со кинескиот амбасадор (25 јануари), предлог мерките за загадувањето (28 јануари), прес конференцијата на Заев (29 јануари) и во прилозите за случајот фалсификуваните возачки дозволи што го обелодени министерот Оливер Спасовски (23 и 24 јануари „ ВМРО-ДПМНЕ: Техничкиот министер Спасовски фатен во лага“ и „Спасовски одговори за фалсификуваните дозволи“). Она што е забележливо во овој анализирачки период е објавување на прилози кои содржат и критички ставови (од меѓународни институции) за владината политика (Извештаите на Фридом хаус и на Транспаренси од 27 јануари).

Користење извори: И во овој период во прилозите на МТВ1 се користи еден извор (33 прилози). Во 13 прилози се користат три и повеќе ставови, но тие се еднострани, а во 8 тоа се два извори, но повторно од иста позиција. Во 5 прилози ставовите на соговорниците се со спротивставени гледишта. Во еден од прилозите нема повикување на извор на информацијата, но во него нема изразен став кон ниту еден од политичките субјекти.

Директни обраќања: Во анализираниот период емитувани се мал број изјави на политичките лидери – 4. Според бројноста, се работи за избалансиран пристап во тој поглед, со емитувани по две обраќања на лидерот на ВМРО- ДПМНЕ Никола Груевски и две на лидерот на СДСМ Зоран Заев.

Аудиовизуелна презентација: Дваесет (20) од вкупниот број емитувани прилози содржат елементи на аудио или визуелна манипулација. Покрај веќе нотирани примери за промотивни прилози и во претходните анализи (23 јануари „Проекти: Општините прават терен за „купи куќа за млади“, 27 јануари „ Во Струмица ќе се отворат 1.500 работни места“, 25 јануари „ Здравство: Нов ПЕТ центар, првите пациенти за 9 месеци“) каде поголем акцент се става на тоа кој присуствувал на промоцијата,

наместо за конкретниот повод. Друг тип на манипулација во прилогите на МТВ 1 е едностраноста на изворите во промовирањето на одреден проект („Екстерното тестирање без посериозни забелешки“ од 29 јануари каде има изјава само од заменикот министер од ВМРО ДПМНЕ Спиро Ристовски, иако имаше информации за проблеми во процесот) и „Комисиска дебата за универзитетот Дамјан Груев“ (од 25 јануари), каде „дебатата“ се сведува на две изјави од министерот за одбрана Јолевски и заменик - министер за образование Ристовски. Манипулативна е и информацијата од телопот за прилогот од 29 јануари „ВМРО-ДПМНЕ: Фер и демократски избори ќе има“, која наводно е изјава на пратеникот од ВМРО- ДПМНЕ Илија Димовски, која во прилогот ја нема во ваква форма. Како посебен пример на манипулативна презентација (и видео и аудио) е прилогот од 24 јануари „Груевски: На 24 април доаѓа казната од народот“, кој трае 3 минути и 40 секунди и се состои единствено од цитати од говорот на Груевски на Унијата на ќени на ВМРО- ДПМНЕ).

Примери на фаворизирање или демонизирање аудиовизуелни содржини:

(25 јануари, *форшпан*): „План за изградба на нови индустриски зони- Се чисти теренот за нови погони во кои ќе се отворат нови работни места“

(25 јануари, *новинар*) “Инвестиција: Нова германска компанија ќе вложува во Македонија цитира најава од фејсбук-профилот на Груевски

(25 јануари, *новинар*) „Платите во зоните блиску до просекот во гранките

(27 јануари, *новинар*): „Субвенциите од државната каса за ефтини авиолинии, го раздвижија туризмот и економијата“

(29 јануари, *новинар*): „Индустриското производство продолжува да расте со двоцифрени стапки“